

sarkall. Künstler Ágnes szívszorító szépségű búcsúéneke pedig még akkor is szé-künkbe szögez, ha mikroportjának műkö-dési zavara folytán hangja csak igen szakadozottan ér el hozzánk. Csak remélni tudom, hogy e katasztrófális hanghiba többet nem ismétlődik meg a *Nomád szenvedély* színpadán. Mert az általam látott est élményét kis híján eltörölte.

NOMÁD SZENVEDÉLY – KÍGYÓBALLADA
(BM Duna Művészegyüttes, Nemzeti Táncszínház)

ZENE: Künstler Ágnes, Balogh József. SZÖVEG: Szécsi Magda. DISZLET-JELMEZ: Túri Erzsébet. KOREOGRÁFUSASSZISZTENS: Bársony Kata. KOREOGRÁFIA: Kovács Norbert, Mihályi Gábor. RENDEZŐ-KOREOGRÁFUS: Juhász Zsolt.

TÁNCOLJÁK: BM Duna Művészegyüttes, meghívott vendégelőadók.

TRIFONOV DÓRA

Leágazások

■ 3 ÚT – AZ ARTUS
MŰHELYÉBŐL ■

Kevés örömtelibb színházi esemény képzelhető el a hazai kortárs tánc útjait figyelemmel kísérő „drukkerek” számára, mint amikor egy táncszínházi műhely fiatal tagjai önálló alkotókként is megmutatkozhatnak: művészi háttérrel, azaz a műhely szellemiségét tükrözve, saját egyéniségüket kibontva próbálgathatják szárnyaikat. A Goda Gábor vezetésével működő Artus műhely nyitottságát, érettségét, fejlettségét és magabiztos szellemiségét bizonyítja, hogy három fiatal táncosnőjének – hangsúlyosan felvállalva az otthon adó műhely fontosságát – lehetőséget teremtett az együttes bemutatkozására. Megemlítendő, hogy a 3 út előadásán fellépő Gold Bea, Dombi Katin és Umniakov Ninán kívül a szintén artusbeli Nagy Andrea is évek óta önálló munkákkal szerepel a kortárs táncszínpadokon.

Gold Bea darabja nyitja az estet. Hármójuk közül az ő alkotói útja a leggazdagabb. Most bemutatott *Kis gésa* című darabjának eredeti verziója a 2000-es I. Szóló Tánc Fesztiválon díjat kapott. A jelenlegi előadásnak szinte csak a játékos-változatos, madárcsicsergésből és dongózümmögésből ritmust és dallamot keltő zenéje és a stilizált, fehér gésajelmeze emlékeztet az eredetire. Új eleme a nyitó árnyjáték: az alkotó-előadó fekete sziluettje a fehér vászon mögött – túlkelvén a tűzött hajjal, kimonóban, profilba fordulva – egészen élethűen idézi meg, és teszi ugyanakkor idézőjelbe a japán kultúrát. Gold apró, szaggatott, testét ízekre bontó, gépies mozdulatai reflektáltan idézik a keleti tradíció ismert gesztusait. Kis trükkök is „színesítik” az árnyjátékot: a teáscsészébe lógatott teafilter cernája függőleges síkból kimozdítva is mereven megáll; egy filmsza-

Kis gésa: Gold Bea

lagszerűen kihúzott tekercs árnyképe görbe botot formál. A szertelenül izgó-mozgó kis gésa hirtelen megöregedve, görnyedten támaszkodik a botra. Az árnyjelenet kellemes, derűs hangulatot teremt. Amikor a táncosnő előlép a vászon mögül, további groteszk gésamotívumok válnak láthatóvá: merevségre itélt arc, maszkszerűen hófehérre festett bőr, erős, felfelé tartó, egyenes fekete ecsetvonással megfestett lendületes szemöldök. A gésa szája élénkvrósen fénylő, apró, egyfolytában csücsörítő pici ajak. A kimonója ujjá túl bő és túl hosszú: karjait a ruha alatt pálcikákkal kell meghosszabbítani, hogy „szárnyalni” tudjon. Marionettszerűen billeg, mozdulatai töredezettek: az orientális tradíció rendjében született, de annak szertartásossága ellen fordul. Egyre inkább az énjébe – vagy éppen a szertartásosság fogságába – zárkózik. A mozdulatai szétzilálódnak, szinte magatehetetlenül lázad a hagyomány szigorja ellen. Fanyar humorral megrajzolt, ideges, nyugós, kislányos hisztivel próbálja meg széttörni a nyomasztó rendet. Csücsörítő ajkát a kontyából előhúzott pálcikákkal leoperálja a szájáról: a műanyag áltrestrész élettelenül koppan a padlón. A kellekeitől, kényszerítő külsőségeitől megszabadult lány kimonója alól nagy fehér dobókocka bukkan elő, melyet a fejére húz. Feloldódik, lelassul, mozdulatai finomulnak, mintha a nehezen értelmezhető kellék új, nyugodtabb idegenség állapotába juttatná el. A negyedórás előadás izgalmasan építkezik, sok meglepetést okoz, de éppen a kulcsszerepet kapó dobókocka-motívumot nem fejt ki eléggé. Gold Bea ötletes-szellemes tárgyhasználatát felidézi a Goda-előadások összetéveszthetetlen védjegye: az apró kellekekben elmélyülő, kifinomult, áttételesen-árnyaltan jelentésteli tárgykultuszt. Elég, ha az *Osiris tudósítások* damilon függő szegeire, a *Rókatündérek* makettépítményére vagy a *Káin kalapja* botjaira-pálcáira gondolunk.

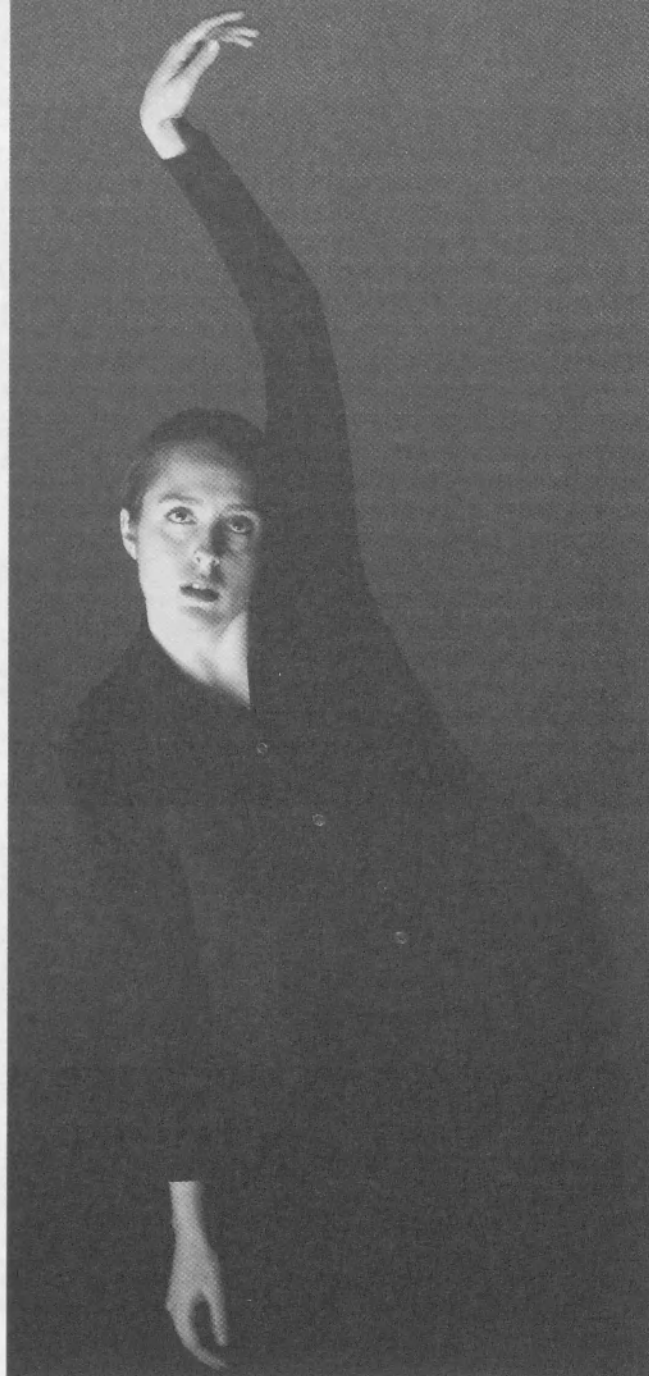
Dombi Kati előadásának címe – *Háromfény* – szokatlan módon a scenikára irányítja a figyelmet. A fiatal alkotó azt az „örök témát” választja (egy szerelem hangulatairól táncol-mesél), amelyről minden bizonnyal a legnehezebb újat mondani. Az első fények: bal oldali fehér utcafények. A tengermorajlás zajában a sötétből lassan előtűnő alkotó-előadó egyszerűségében különös, könnyed anyagú, finoman fodrozott fehér ruhájában légies teremtménynek tűnik. Tánca – mint egész lénye – víztiszta, sejtelmes áttetszőség, tüllös fátyolszerűség éteri dimenzióiban mozog. Mozgását különösen széppé varázsolják finom karmozdulatai: kézfejének és ujjainak mívesen kimunkált játékaival lágy íveket, hullámlátszást rajzol. A második fény: koromsötét térből élesen kimetszett vörös fénykör. A fiatal lány nővé érésének belső drámája

Háromfény: Dombi Kati és Bakó Tamás

tombol a koncentrált, sűrű térben. Az előző lágy harmóniát szaggatott, dinamikus, éles mozdulatok törik szét, a légies teremtmény ugrik, forog, megtörik és elesik. Zaklatott küzdelem, feszítő vágy robbanni készülő pillanatait látjuk. A tétel végére megjelenik a férfi (Bakó Tamás). A vörös fény napszínűvé és szórttá oldódva nyugalmat áraszt: férfi és nő kettőse a boldog együttlét örömét sugározza. Kapcsolatuk bizalmas, meghitt és bensőséges. Játékosan szerelmes, cinkos és évődő. A férfi egy váratlan pillanatban elszalad: lehet, csak a lány képzeletének szülötte volt az együttlét. „Testet öltött játék” – hangzik el később. A harmadik tétel és a hozzá tartozó fény: kék derengés a színpad mélyén. Dombi – újra egyedül – kezében legyezővel, lassan omló mozdulatfoszlányokkal tűnődve mereng. Semmi diszsonancia, a közel félórás darab álomszerűen lecseng. A jól szerkesztett produkció erénye a nemes báj, a kristálytisztán áttetsző fátyolos érzékenység.

Az estet záró Umniakov Nina már a címadásban is bátor és szemtelen. Nem ad támpontot darabja értelmezéséhez, a műsorfüzet mindössze ennyit közöl: *Solo*. Alkotását a humor mozgatja. A színpad közepén fekvő fehér papírlapot többméteres fénykör veszi körül. Umniakov Nina hosszan körültáncolja a talányos „díszletet”. Fekete, térdig-könyékig erő kezeslábasban, „zenei segítség” nélkül furcsa táncopantomimes mozgással arra készíti a nézőt, hogy elgondolkodjék: vajon ki vagy mi lehet az általa megformált lény. Görnyedt és púpos, aztán szögegyenes, majd tartása csípőben megtörik, és néha négykézlábra ereszkedik. Szögletes és éles mozdulatokkal elevenít meg – minden bizonynyal egy állatot. A feladvány megfejthetetlen, de az alkotó-előadó szándékosan nem ad több támpontot, hogy később jól érvényesüljön a poén. A papírlaphoz kúszik, és feltárja a megfejtést: *HANGYA* – áll a felfordított papíron nagybetűkkel. Tréfája derűtséget kelt. Folytatásképp J. S. Bach

Solo: Umniakov Nina

Koncz Zsuzsa felvételei

muzsikájára táncol: groteszk-heroikus a küzdelem a pontszerűen aprónak tűnő táncosnő és a barokk muzsika mindent elsöprő áradása között. Rövid, lendületes táncképleteket, koreográfiai futamokat táncol, versenybe száll a fenséges zenével. Nekiurgaszkodásait, próbálkozásait egy-egy civil grimasszal megtoldott, pimaszul magabiztos kiállítás, vállrándítás tagolja. A *Solo* könnyen fogyasztható, gyorsan feloldódó, de karakteres fricska a finomabb, líraibb darabok után. Az alkotó Umniakov Nina könnyed, a nézővel közvetlen viszonyra törekszik, fanyar humorra fogékony.

3 ÚT – AZ ARTUS MŰHELYÉBŐL (MU Színház)

KIS GÉSA

KOREOGRÁFUS-ELŐADÓ: Gold Bea. ZENE: L. Subramaniam. JELMEZ: Kovács Helga. KELLÉK: Harasztli Janka. SMINK: Matis Edit.

HÁROMFÉNY

ALKOTÓ-ELŐADÓK: Dombi Kati, Bakó Tamás. ZENE: Balahoczy István. JELMEZ: Orosz Réka.

SOLO

KOREOGRÁFUS-ELŐADÓ: Umniakov Nina. ZENE: Márkos Albert.

Atélen a Trafóban vendégzerepelt külföldi táncgyűtesek produkciói az állatorvosi lóhoz hasonlítanak: diagnosztizálható rajtuk a kortárs táncszínház valamennyi betegsége. Ez nem azt jelenti, hogy a bemutatott munkák silányak, értéktelenek volnának. Ellenkezőleg: mindegyik előadásban található nagyszerű részek és tehetséges megoldások. Mégis közös betegségben szenvednek: jövőkép-nélküliséggel súlyosított önmeghatározás-hiányban.

A DV8-ben, Akram Khan együttesében, Nigel Charnockban és Chris Haringban az is közös, hogy mindannyian a modern európai táncszínház élvonalába tartoznak. A Trafó szervezői minden dicséretet megérdemelnek, amiért lehetővé tették budapesti vendégzereplésüket. Chris Haring előadásait kivéve mindegyik fellépésük telt ház előtt zajlott, ha a csilláron nem lógtak is, de a lépcsőkön mindig ültek nézők.

Lloyd Newson, a DV8 koreográfusa nem szereti a jelentés nélküli táncszínházi előadásokat, alkotásaiban üzenetet igyekszik megfogalmazni, ennek megvalósítására pedig beveti a totális színház teljes eszköztárát, és alkalmazza a legkorszerűbb színpadi látványtechnika bravúros fogásait. Akram Khan viszont csak ürügynek használja a verbálisan előadott néhány mondatos mesét, nála a csúcsra járatott modern táncművészet bemutatása a lényeg. Nigel Charnock most magányos farkasnak tűnik (hajdanán a DV8 tagja volt), egyszemélyes darabjában csak önmagát mutogatja, színpadtechnikát nem igényel, de testét és szellemét ő sem kíméli, miközben mindent és mindenkit kigúnyol. Köztük a fizikai táncszínház stílusát is, amelybe jómaga és a DV8 is besoroltatott. De nem mulasztja el – persze barátságos viccelődéssel – az előtte nem sokkal ugyanazon a színpadon fellépett Akram Khant is megszórni egy kis dumával.

A Bécsben élő Chris Haring, aki korábban a DV8-tel és Nigel Charnockkal is dolgozott, a *Fremdkörperben (Idegen test)* mintha mindent előlről akarna kezdeni. Nemcsak a táncosait (köztük önmagát) mezteleníti le majdnem teljesen, hanem visszamegy az alapok alapjához, a mozgás ellentétéhez: a teljes mozdulatlansághoz. A *Fremdkörper* egyórás előadásán az öt táncos egyszer sem hagyja el a körülbelül két méter átmérőjű fénykört. Sőt eleinte öt-hat percig meg sem mozdulnak, csak állnak. Aztán hosszú percek alatt megfordulnak saját tengelyük körül. A darab koncepciója a test és lélek kapcsolatának újraértelmezését veti fel. A szereplők komputerhang irányította kísérleti tréningben vesznek részt, lelkük ismer-

